

УДК 330.837.1:338.49

Антонюк Д.А.,
к.т.н., доцент кафедри менеджменту організацій і логістики,
Запорізький національний університет

КОНЦЕПТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Постановка проблеми. Розвиток підприємницького середовища в Україні має здійснюватися не лише через удосконалення процесів і процедур, але й шляхом реформування його інститутів і інституцій. Останні ключові перетворення в Україні (адміністративна та податкова реформи, зміни в судовій системі, земельних, архітектурно-будівельних операціях тощо) не показують позитивних змін у підприємницькому середовищі. Функціонування бізнесу в умовах політичної нестабільності, корупції, відсутності захисту прав власності, кримінального тиску, уникнення податкових платежів свідчить про їх неефективність. За таких умов необхідним є формування та підвищення ролі інфраструктури підприємництва як чинника прозорості та культури ведення бізнесу, зокрема в її інституціональному аспекті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зарубіжними (Н. Агурбаш, Е. Бухвальд, А. Віленський, А. Гофман, Б. Райзберг, В. Рубе, Б. Санта, Д. Хассі, А. Шпинова) та вітчизняними (І. Ансофф, Н. Безклубна, А. Блінов, О. Дикий, І. Каракулева, Л. Костін, А. Кузнєцова, А. Криклій, О. Кужель, С. Львовичкін, В. Ляшенко, В. Опаріна, О. Русакова, С. Соколенко, М. Юденко) науковцями досліджені різні аспекти функціонування підприємництва та інфраструктури. Ґрунтовно вивчені історико-філософські моменти розвитку інфраструктури в цілому і підприємництва зокрема, проаналізовано окремі інструментарії підтримки бізнесу, запропоновано організаційно-економічні механізми функціонування інфраструктури підприємництва в регіонах тощо. Автори [1] розглядають її як сукупність державних, приватних та громадських інститутів, які обслуговують інтереси підприємницької діяльності і забезпечують їхню господарську діяльність та сприяють підвищенню її ефективності. На думку [2], інфраструктура малого та середнього підприємництва покликана створити сприятливі умови для його розвитку шляхом забезпечення консультацій і реалізації діяльності підприємств за різними напрямками: правовим, фінансовим, майновим, кадровим, а також з надання підприємцям широкого спектру ділових послуг. Слід резюмувати, що ключова функція підприємницької інфраструктури полягає в забезпеченні функціонування та підвищенні ефективності взаємозв'язків між елементами бізнес-середовища країни, регіону та представниками інших держав. Результати досліджень науковців різних країн не можуть бути повним чином перенесені на українські реалії, адже не враховують специфіки політичного, соціального, культурного становища країни, а тому інфраструктура підприємництва має аналізуватися з точки зору інституціонального підходу.

Питання теорії і практики створення інститутів є достатньо актуальними для української науки, хоча й публікації містять значний масив теоретичних моделей, окремих аспектів інституціональної теорії, однак практично не стосуються методологічних підходів до формування саме інституціональної інфраструктури підприємництва. Воно має здійснюватися з урахуванням особливостей історичного розвитку, традицій, правового забезпечення, економічної і політичної ситуації в країні та регіоні. Згідно інституціональної концепції (М. Аокі, Р. Брєєр, Ф. Булдерстон, К. Джонс, Е. Дудді, Д. Ревзан, Р. Уестерфілд, О. Уільямсон, А. Хоггат) ринкова інфраструктура є системою правил і організацій, які виступають в різних правових формах та забезпечують торгово-економічні зв'язки між виробництвом і споживанням.

Термін «інституціоналізм» походить від понять «інституція» (звичай, заведений порядок) і «інститут» (порядок, закріплений у формі закону чи установи). Існує декілька основних підходів до трактування поняття «інститут». Так, Д. Норт вважає, що інститути – це «сукупність створених людьми правил і норм, які виступають як обмеження для економічних агентів, а також відповідні механізми захисту та контролю за їх виконанням» [3, с. 8-9]. Більш широке визначення інститутів запропоновано А. Шастіко: «Інститути – це сукупність формальних та/або неформальних правил, які створюються людьми, а також механізмів, що забезпечують дотримання цих правил. Правила – це набір приписань стосовно заборонених і дозволених дій, які стосуються більше ніж однієї людини. Останній елемент пов'язаний із механізмом накладення санкцій, тобто створення витрат для порушників, а також для всіх інших суб'єктів, які приймають рішення з урахуванням існування обмежень у вигляді відповідного інституту [4, с. 27].

Доцільно виділити деякі загальні характеристики інститутів [5]: складаються з норм, правил, механізмів їх виконання та контролю; мають декілька рівнів: формальних правил, неформальних правил, спонтанно визначених меж; є складними системами; володіють характеристиками суспільних благ (невибірковості, невиключності та невичерпності в споживанні); визначають структуру та величину транзакційних витрат.

Сутність методологічної інновації інституціоналізму полягає в аналізі економічних суб'єктів не ізольовано, а в певній ситуації та середовищі їх перебування. Інституціональна складова досить вдало відображена у визначенні ринкової інфраструктури як «сукупності організаційно-правових форм, опосередковуючих рух товарів і послуг, акти купівлі-продажу, або сукупності інститутів, систем, служб, підприємств, які обслуговують ринок і виконують окремі функції із забезпечення нормального режиму його функціонування» [6]. В найбільш розробленому вигляді інституціональна концепція ринкової інфраструктури з'явилася в роботі Е. Дудді і Д. Ревзана, які запропонували комплексну інституціональну структуру ринку, виділивши в ній в якості самостійної підсистеми ринкову інфраструктуру, яка містить різні типи економічних агентів, що пропонують послуги зберігання товарів, спеціалізованого транспорту, фінансування, товарного посередництва, реклами, страхування тощо [7].

Літературний аналіз поняття «інституціональна інфраструктура підприємництва» свідчить про відсутність чіткого науково обґрунтованого його визначення, недосконалість підходів у його дослідженні, при тому що підприємницька інфраструктура має надзвичайно важливе значення для розвитку економіки країни та її регіонів. Імплементация існуючих ідей в Україні через її соціальні та політичні особливості не дозволяє розвивати бізнес-середовище. Отже застосування інституціонального підходу, в основі якого питання розглядається з урахуванням особливостей історичного розвитку, традицій, правового забезпечення, економічної і політичної ситуації в країні, є необхідним для аналізу досліджуваного поняття та зумовлює логіку викладення цієї публікації.

Постановка завдання. Мета статті – за допомогою таких категорій теорії інституціоналізму, як: інститути, інституції, транзакційні витрати, організації, інституційні зміни, інституційне середовище, – дослідити та обґрунтувати категорію «інфраструктура підприємництва».

Виклад основного матеріалу дослідження. Господарські зв'язки між суб'єктами підприємницької діяльності здійснюються на основі укладання угод – письмових або усних. Тому важливим аспектом в еволюції інституціональної інфраструктури підприємництва стала теорія угод Дж. Коммонса, в якій дослідник поділяв їх на ринкові (акти купівлі-продажу та контроль за ними з боку суду); адміністративні (відносини між керівниками та їх підлеглими); розподільчі (рішення корпорації про ціни, регулювання цін з боку уряду, бюджету, податкової системи). При цьому кожна угода містить: конфлікт, тобто зіткнення інтересів учасників угоди; взаємозалежність і взаємозв'язок інтересів учасників конфлікту; процедуру, тобто порядок вирішення конфлікту [8].

Значне місце в інституціональній теорії взагалі та в розкритті інфраструктури підприємництва зокрема посідає поняття транзакційних витрат. Р. Коуз трактував їх як витрати на збирання та узагальнення інформації про ціни, попит, пошук партнерів, витрати на підготовку і виконання контрактів, зокрема на організаційне управління цими процесами (проведення переговорів, здійснення нагляду, налагодження взаємозв'язків, ліквідації розбіжностей тощо). Дослідник акцентував увагу на питаннях державного втручання в підприємницьке середовище, вивчав проблему права власності як важливої передумови ефективного функціонування всієї ринкової економіки [9, с. 35]. Олівер І. Уільямсон розглядає транзакційні витрати як економічний еквівалент тертя в механічних системах, які включають до себе витрати типу *ex ante* і *ex post*. *Ex ante* представляють собою витрати на складання проекту контракту, проведення переговорів і забезпечення гарантій реалізації угоди; *ex post* – витрати на здійснення контрактів [10].

Зрозумілим стає те, що транзакційні витрати на пошук інформації, ведення переговорів, вимірювання, специфікації і захист прав власників, опортуністичну поведінку залежать від ефективності інфраструктурного забезпечення підприємницької діяльності та потребують обов'язкового врахування під час розгляду цієї категорії. О. Лядовою встановлено, що при використанні інфраструктури, що створюється державою, знижуються такі види транзакційних витрат, як: витрати на пошук інформації, вимірювання, опортуністичну поведінку, специфікації і захист прав власності. Для інфраструктури, що перебуває у приватній власності, знижуються витрати укладання контракту, інформаційної асиметрії [11].

Інші категорії інституціональної інфраструктури, окрім транзакційних витрат, О. Уільямсон характеризує як: інституціональне середовище, яке є сукупністю фундаментальних соціальних, політичних, юридичних правил, що створюють базис для виробництва, обміну та розподілу; інституціональні угоди, тобто угоди між суб'єктами підприємницької діяльності, якими визначаються способи кооперації і конкуренції; суб'єкти ринку [12, с. 38]. Інституціональне середовище представляє собою глобальні правила, а інституціональні угоди – локальні правила. Між цими окремими блоками існують визначені зв'язки.

О. Уільямсон виділяє три основні залежності. Перша залежність спостерігається між суб'єктами ринку та інституціональними угодами. Господарючий суб'єкт поводить себе по-різному щодо встановлених угод. Поведінка може відповідати або ні встановленим «правилам гри». В другому випадку говорять про опортуністичну поведінку однієї зі сторін контракту. Друга залежність – кругова, що означає вплив ринку та суб'єктів ринку один на одного. Залежно від конкретних ринкових характеристик суб'єкти ринку будуть поводити себе по-різному, і в той же час у результаті діяльності суб'єктів ринку може змінюватися характер відносин на ринку. Третя залежність виникає між інституціональним середовищем та інституціональними домовленостями. Перше впливає на друге і

дана залежність називається параметричним зсувом, тобто відбувається перебудова правил. В результаті зміни правових норм і правил, систем ціноутворення, різних видів регулювання (антимонопольного, митного тощо) змінюється структура транзакцій, що призводить до зміни структури і величини транзакційних витрат [13, с. 7].

Автори [14] в рамках інституціональної інфраструктури підприємництва виділяють: законодавство та підзаконні правові акти; організації, які забезпечують правозастосування, розвиток підприємницьких мереж, ланцюгів постачань і створення вартості; місцеву культуру як систему базових цінностей і знань, традицій і звичаїв, які неформально визначають правила поведінки.

Аналіз основних категорій і понять інституціональної інфраструктури підприємництва дозволив запропонувати її структурно-функціональну схему (рис. 1), в основі якої закладено взаємодію між суб'єктами підприємницької діяльності, які укладають угоди та несуть транзакційні витрати з налагодження стосунків. Інфраструктура підприємництва (інформаційна, освітня, кредитно-фінансова, інноваційна, з передачі прав власності, просування продукції тощо) завдяки своїм функціям (забезпечувальна та регульовальна) підвищує ефективність діяльності підприємницького середовища за допомогою системи інститутів (правил, організацій, механізмів і способів їх забезпечення). Внутрішній зміст інфраструктури підприємництва є єдністю інституційного (державні й приватні) та інформаційного (інформаційні мережі, потоки, інститути, що їх забезпечують) елементів, а зовнішній – нормотворчого (регулює підприємництво та інфраструктуру) і ментального (рівень підприємницької культури та етики). Головна умова реалізації активної функції інфраструктури підприємництва – єдність і органічність розвитку всіх її елементів [15].

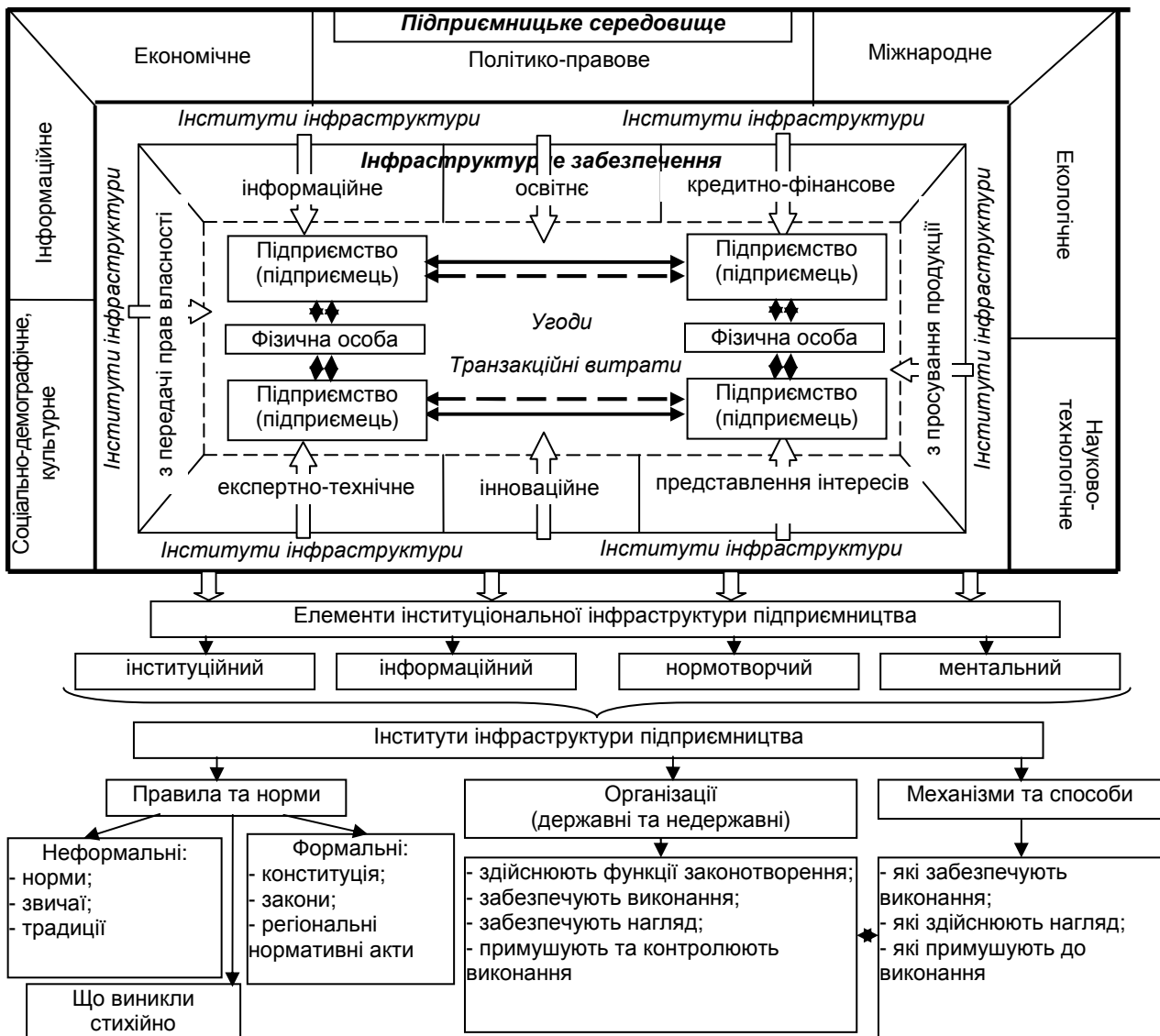

Рис. 1. Структурно-функціональна схема інституціональної інфраструктури підприємництва

Джерело: розробка автора

Тому під інституціональною інфраструктурою підприємництва будемо розуміти сукупність інститутів (установ, організацій, правил, різних правових норм), механізмів і способів реалізації, які забезпечують взаємодію суб'єктів господарської діяльності з урахуванням особливостей підприємницького середовища та сприяють підвищенню її ефективності шляхом оптимізації транзакційних витрат.

Завданнями інституціональної інфраструктури, на думку Ю. В. Матвєєва та О. В. Трубецької [16], є: формування культури поведінки суб'єктів економіки; визначення рівня розвитку інфраструктури організацій і фірм; захист економічних суб'єктів від ризиків, пов'язаних з провалами ринку; регулювання макроекономічних пропорцій народного господарства і механізмів їх впливу на економіку; забезпечення циклічності розвитку економіки.

Отже, підтримуємо теоретичні погляди представників інституціональної концепції та вважаємо за необхідне проведення дослідження інфраструктури підприємництва саме на основі цієї теорії. Це пов'язано з можливістю врахування в інституціональному підході міжнародних, політичних, соціальних особливостей розвитку підприємницького середовища України.

Висновки з проведеного дослідження. В ході проведеного дослідження інфраструктуру підприємництва запропоновано розглядати з точки зору інституціонального підходу, який враховує особливості історичного розвитку, традиції, правове забезпечення, економічну та політичну ситуацію в країні та регіоні. На основі теоретичного узагальнення ключових категорій теорії інституціоналізму розроблене авторське бачення та структурно-функціональну схему досліджуваної категорії, як сукупність інститутів (установ, організацій, правил, різних правових норм), що забезпечують взаємодію суб'єктів господарської діяльності й фізичних осіб з урахуванням особливостей підприємницького середовища та сприяють підвищенню її ефективності шляхом оптимізації транзакційних витрат.

Подальшого дослідження потребують інструментарій і типологізація інститутів інфраструктури підприємництва з урахуванням особливостей підприємницького середовища та євроінтеграційних чинників.

Бібліографічний список

1. Данилейчук Р. Б. Методологічні підходи до формування інфраструктури малого бізнесу в сучасних умовах господарювання / Р. Б. Данилейчук // Економічний форум. – 2011. – № 2. – С. 18-23.
2. Минева О. К. Развитие инфраструктуры поддержки субъектов малого и среднего предпринимательства в Астраханской области / О.К. Минева // Каспийский регион: политика, экономика, культура. – 2010. – № 4. – С. 46-53.
3. Норт Д. Институты и экономический рост: исторические введения / Норт Д. // THESIS. – 1993. – Вып. 2. – Т. 1. – 73 с.
4. Шастико А. Предметно-методологические особенности новой институциональной экономической теории / А. Шастико // Вопросы экономики. – 2003. – № 1. – С. 24-42.
5. Кутидзе Л. С. Институциональная составляющая рыночной инфраструктуры / Л.С. Кутидзе // Наукові праці ДонНТУ. Серія: економічна. – 2006. – № 103-3. – С. 4-9.
6. Региональные проблемы переходной экономики: вопросы теории и практики / [Под ред. В. Г. Алиева]. – М. : «Издательство «Экономика», 2002. – 646 с.
7. Димитрова Т. Ю. Сущность и элементы институциональной инфраструктуры регионального продовольственного рынка / Т.Ю. Димитрова // Вестник ОГУ. – 2006. – № 8. – С. 188-192.
8. Історія економічних учень : [підручник] : у 2 ч. / [за ред. В.Д. Базиловича]. – [3-тє вид.]. – К. : Знання, 2006. – Ч. 2. – 436 с.
9. Мельник М. І. Формування бізнес-середовища України в умовах інституційних трансформацій : [монографія] / М.І. Мельник. – Львів : ІРД НАН України, 2012. – 568 с.
10. Уильямсон О.И. Экономические институты капитализма: Фирмы, рынки, «отношенческая» контракция / О.И. Уильямсон ; [ред. В.С. Катькало]. – СПб. : Лениздат; CEV Press, 1996. – С. 53-57.
11. Лядова Е. В. Развитие инфраструктуры малого и среднего предпринимательства в условиях становления инновационной экономики : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. экон. наук : спец. 08.00.01 «Экономическая теория» / Е.В. Лядова. – Нижний Новгород, 2012. – 26 с.
12. Институциональная экономика: Новая институциональная экономическая теория / [Под ред. А.А. Аузана]. – М. : ИНФРА-М, 2005. – 416 с.
13. Полтерович В. Институциональные ловушки: есть ли выход? / В. Полтерович // Общественные науки и современность. – 2004. – № 3. – С. 5-16.
14. Кельбах С. В. Развитие региональной институциональной инфраструктуры / С.В. Кельбах // Проблемы современной экономики. – 2011. – № 4 (40). – С. 252-255.
15. Соболев В. М. Формування ринкової інфраструктури в перехідній економіці індустріального типу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора экон. наук. : спец. 08.01.01 «Економічна теорія» / В.М. Соболев. – Х., 1999. – 41 с.

16. Матвеев Ю. В. Воспроизводственная инфраструктура в условиях модернизации Российской экономики / Ю.В. Матвеев, О.В. Трубецкая // *Фундаментальные исследования*. – 2012. – № 3. – С. 642-646.

References

1. Danyleichuk, R.B. (2011), "Methodological approaches to the formation of an infrastructure of small businesses in the current economic conditions", *Ekonomichnyi forum*, no. 2, pp. 18-23.
2. Mineva, O.K. (2010), "The development of infrastructure support of small and medium entrepreneurship in the Astrahansky region", *Kaspiyskiy region: politika, ekonomika, kultura*, no. 4, pp.46-53.
3. Nort, D. (1993), "Institutes and the Economic Growth: Historic Introduction", *THESIS*, no. 2, vol. 1, 73 p.
4. Shastiko, A. (2003), "Subject-methodological features of the new institutional economics", *Voprosy ekonomiki*, no. 1, pp. 24-42.
5. Kutidze, L.S. (2006), "Institutional component of market infrastructure", *Naukovi pratsi DonNTU. Seriya: ekonomichna*, no. 103-3, pp. 4-9.
6. Aliev, V.G. (2002), *Regionalnye problemy perekhodnoy ekonomiki: voprosy teorii i praktiki* [Regional problems of transition economy: theory and practice], Izdatelstvo "Ekonomika", Moscow, 646 p.
7. Dimitrova, T. (2006), "The nature and elements of the institutional infrastructure of the regional food market", *Vestnik OGU*, no. 8, pp. 188-192.
8. Bazylevych, V.D. (2006), *Istoriia ekonomichnykh uchen* [The history of economic doctrines], tutorial, Znannia, Kiev, part 2, 436 p.
9. Melnyk, M.I. (2012), *Formuvannia biznes-seredovyshcha Ukrainy v umovakh instytutsiinykh transformatsii* [Formation of the business environment in Ukraine in terms of institutional transformation], monograph, IRD NAN Ukrainy, Lviv, 568 p.
10. Uiliamson, O.I. (1996), *Ekonomicheskie instituty kapitalizma: Firmy, rynki, «otnoshencheskaia kontraktsiia»* [Economic Institutions of Capitalism: Firms, Markets, "attitudinal" contraction], Lenizdat; CEV Press, St. Petersburg, pp. 53-57.
11. Liadova, E.V. (2012), "Infrastructure development of small and medium-sized enterprises in the conditions of the innovation economy", Thesis abstract of Cand. Sc. (Econ.), 08.00.01, Nizhniy Novgorod, Russia, 26 p.
12. Auzan, A.A. (2005), *Institutsionalnaia ekonomika: Novaia institutsionalnaia ekonomicheskaia teoriia* [Institutional Economy: New Institutional Economic Theory], INFRA-M, Moscow, 416 p.
13. Polterovich, V. (2004), "Institutional Traps: Is there a way out?", *Obshchestvennye nauki i sovremennost*, no. 3, pp. 5-16.
14. Kelbakh, S.V. (2011), "Development of regional institutional infrastructure", *Problemy sovremennoy ekonomiki*, no. 4 (40), pp.252-255.
15. Sobolev, V.M. (1999), "Formation of market infrastructure in transition economies industrial type" : Thesis abstract of Doct. Sc. (Econ.), 08.00.01, Kharkiv, Ukraine, 41 p.
16. Matveev, Yu.V. and Trubetskaia, O.V. (2012), "Reproduction infrastructure in the modernization of the Russian economy", *Fundamentalnye issledovaniia*, no. 3, pp. 642-646.

Антонюк Д.А. КОНЦЕПТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Мета – дослідити та обґрунтувати категорію «інфраструктура підприємництва» за допомогою ключових категорій (інститути, інституції, транзакційні витрати, організації, інституційні зміни, інституційне середовище) теорії інституціоналізму.

Методика дослідження. В процесі дослідження використано такі методи: кабінетні дослідження – шляхом аналізу зовнішньої та внутрішньої інформації, порівняння і системного аналізу, теоретичного узагальнення, які забезпечили врахування особливостей історичного розвитку, традиції, правове забезпечення, економічну та політичну ситуацію в країні та регіоні, а також такі категорії теорії інституціоналізму, як: інститути, інституції, транзакційні витрати, організації, інституційні зміни, інституційне середовище.

Результати. Обґрунтовано категорію «інфраструктура підприємництва», яку запропоновано розуміти як сукупність інститутів (установ, організацій, правил, різних правових норм), що забезпечують взаємодію суб'єктів господарської діяльності з урахуванням особливостей підприємницького середовища та сприяють підвищенню її ефективності шляхом оптимізації транзакційних витрат.

Наукова новизна. Запропонована структурно-функціональна схема інституціональної інфраструктури підприємництва, в основі якої закладено взаємодію між суб'єктами підприємницької діяльності та фізичними особами, які укладають угоди й несуть транзакційні витрати з налагодження

стосунків. Встановлено, що інфраструктура підприємництва завдяки своїм функціям підвищує ефективність діяльності підприємницького середовища.

Практична значущість. Результати дослідження можуть бути закладені в основу практичних рекомендацій щодо удосконалення певних інститутів інфраструктури підприємництва, а також окремих її елементів.

Ключові слова: інституціональна інфраструктура підприємництва, інститути, підприємництво, підприємницьке середовище, транзакційні витрати.

Antoniuk D.A. CONCEPTUAL ASPECTS OF THE INSTITUTIONAL ENTREPRENEURSHIP'S INFRASTRUCTURE

Purpose – to examine and justify the category of "business infrastructure" with the key categories (institutes, institutions, transaction costs, institutional changes, institutional environment) theory of institutionalism.

Methodology of research. The study used the following methods: desk research – through the analysis of external and internal information, system analysis and comparison, theoretical generalization, which provided consideration of historical development, traditions, legal security, economic and political situation in the country and region as well as the following categories of institutionalism theory, as institutions, institutions, transaction costs, organization, institutional change, institutional environment.

Findings. Grounded category "business infrastructure", which prompted understood as a set of institutions (institutions, organizations, regulations, various law) that provide interaction of economic activity taking into account the features of the business environment and enhance its effectiveness by optimizing transaction costs.

Originality. The structural-functional scheme of institutional business infrastructure, which is based on inherent interaction between business entities and individuals who transact and carry transaction costs of establishing relationships, was proposed. It was established that the infrastructure business through its functions increases the effectiveness of the business environment.

Practical value. The results can be incorporated in the basis of practical recommendations for improving business infrastructure of certain institutions and certain of its elements.

Key words: institutional businesses infrastructure, institutions, business, business environment, transaction costs.

Антонюк Д.А. КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА

Цель – исследовать и обосновать категорию «инфраструктура предпринимательства» с помощью ключевых категорий (институты, институции, транзакционные издержки, организации, институциональные изменения, институциональная среда) теории институционализма.

Методика исследования. В процессе исследования использованы следующие методы: кабинетные исследования – путем анализа внешней и внутренней информации, сравнения и системного анализа, теоретического обобщения, которые обеспечили учет особенностей исторического развития, традиции, правовое обеспечение, экономическую и политическую ситуацию в стране и регионе, а также такие категории теории институционализма, как: институты, институции, транзакционные издержки, организации, институциональные изменения, институциональная среда.

Результаты. Обоснована категория «инфраструктура предпринимательства», которую предложено понимать как совокупность институтов (учреждений, организаций, правил, различных правовых норм), обеспечивающих взаимодействие субъектов хозяйственной деятельности с учетом особенностей предпринимательской среды и способствующих повышению ее эффективности путем оптимизации транзакционных издержек.

Научная новизна. Предложена структурно-функциональная схема институциональной инфраструктуры предпринимательства, в основе которой заложено взаимодействие между субъектами предпринимательской деятельности и физическими лицами, которые заключают сделки и несут транзакционные издержки по налаживанию отношений. Установлено, что инфраструктура предпринимательства благодаря своим функциям повышает эффективность деятельности предпринимательской среды.

Практическая значимость. Результаты исследования могут быть заложены в основу практических рекомендации по совершенствованию определенных институтов инфраструктуры предпринимательства, а также отдельных ее элементов.

Ключевые слова: институциональная инфраструктура предпринимательства, институты, предпринимательство, предпринимательская среда, транзакционные издержки.